

שמעתא עמיקתא

גליון תפ"ה | פרשת פנחס | תשפ"א | קהילת הניכי הישיבות | רמות ב'

הלכות מצויות לבין המצרים (א) לקבלת מהדורה מורחבת יש לשלוח בקשה לכתובת שבגב הגליון

מנהגי אבלות

ריקודים וזמר

ריקודים

אסור לעשות ריקודין ומחולות של רשות מי"ז בתמוז ואילך. (מ"ב ס"י תקנא ס"ק טו).
שמיעת זמר

לכתחילה יש להמנע מלשמע נגינות מכלי שיר במשך כל השנה. (ע"י בסימן תק"ס סעי' א). אולם אף המיקל לשמוע נגינות במשך השנה, אין לו לשמוע נגינות מיום י"ז בתמוז עד לאחר תשעה באב. [ע"י בבח"ל (ס"י תקנא ד"ה ממעטים). וכן פסקו האג"מ (או"ח ח"ד ס"י כא) והמח"י (ח"א ס"י ק"א)]. ואפילו שירים מטייפ וכדו' דינם ככלי זמר לענין זה. [הגרש"ז"א זצ"ל (הלכ"ש פ"ד הגה' ד)].
שירה שאינה מעוררת ריקוד

מותר לשמוע שירה שאינה מעוררת ריקוד (כגון שירי רגש), משום שהיא איננה בכלל המנהג. ומ"מ נכון להמנע אף משירים אלו. [הגרש"ז"א זצ"ל (שם אות ג והגה' ה)].
שירה בפה

שירה בפה מותרת אף בבהמ"צ. [ע"י בש"ח (מעי' בהמ"צ ס"א אות י)]. ויש מחמירים בשירה בפה שהיא ברבים (כ"י יש בזה שמחה). [הגרש"ז"א זצ"ל (תורת המועדים ס"ה אות א)]. ומ"מ יש להמנע אף משירה בפה מר"ח אב עד תשעה באב, שהרי משכנס אב ממעטים בשמחה. [אור לציון (ח"ג פכ"ה אות ב)]. ושירה בפה בשעת הלימוד, או לצורך התעוררות ליראת ה' מותרת בכל אופן. [ע"י בש"ח (מעי' בהמ"מ ס"א אות ז) ושבט הקהתי (ח"א ס"י קט)].
שירה מטייפ ללא ליווי זמר (מוזיקה ווקאלית)

קלטות וכדומה ללא ליווי זמר מותרים. [ע"י באג"מ (או"ח ח"א ס"י ק"ט) כי נחשב לשירה בפה (שם מיידי לענין איסור שמיעה בכל השנה). וכן הוא בצ"ח (חט"ו ס"י ל"ג)]. אלא שלכתחלה יש להחמיר בזה. [לחוש לשבחה"ל (ח"ב ס"י נו אות ב) דס"ל שזה שנחשב לשירה בכלי. ולמקילים יש לדון לענין מוזיקה ווקאלית שיש לה ליווי מוזיקלי הנשמע ככלי שיר אלא שהוא עשוי ע"י אמצעים אלקטרוניים המעבדים סוגי קולות עד שהדבר נשמע ככלי שיר, האם נדון אותם כשירה בפה או דלמא מחמת שנשמעים ככלי שיר יש לאסור. וי"ל דכיון שעשויים ע"י תוכנות עשויות להשמיע כלי שיר ממש דינם ככלי שיר דומיא דכלי הנקרא אורגן וכדו' שהוא כלי שיר חשמלי ולא מצינו פוסקים המתירים לשומעם. וע"י בזה בשמעתא עמיקתא גליון שצ"ד].

סובל מעצבות, דכאון או הולי עצבים

אף אם סובל מעצבות או מחוסר מנוחת הנפש אין להתיר לשמוע זמר, אא"כ סובל מדכאון, שרשאי לשמוע ע"יפ עד ר"ח אב (והכל לפי הענין). וחולה עצבים מותר לו לשמוע כלי שיר אפילו ביום תשעה באב. [אור לציון (שם)]. וע"י בסמוך שיש מקילין בזה יותר.
לצורך הולח (לחזק מזגו)

מותר לנגן לצורך חולה לחזק מזגו. [הגרש"ז"א זצ"ל (שם פ"יא הגה' 54)].

שומע כדו להפיג בדידות או פחדים

מותר לשמוע זמר כשעושה רק על מנת להפיג בדידות או פחדים. [הגרש"ז"א זצ"ל (פכ"ה הגה' 8)].
בשעת הנהיגה

הנוהג במכונית וכדו' ונצרך לשמיעת מוזיקה כדי שלא ירדם וכדומה, רשאי לשמוע, על מנת למונע הסכנה הכרוכה בזה. [דלא גרע מהא דכתי' המ"ב (ס"י תקס"ק י"ג), עיי"ש, והכא קיל טפי כי יש חשש סכנה. וע"י לקמן לענין קייטנות לילדים. וע"י בשמעתא עמיקתא גליון שצ"ד].

לצורך התעמלות מטעמי בריאות

מי שזוקק לעשות התעמלות מטעמי בריאות, ולצורך כך צריך לשמוע זמר, בעת הצורך הדבר מותר, ומתאי שאינו עושה לשם הנאה. [הגרש"ז"א זצ"ל (שם פ"א המ"ב (ס"י תקס"ק י"ג)].

אינו מכוון לשמוע

השומע כלי זמר בעל כרחו כגון באוטובוס, אינו עובר איסור, כי אינו מתכוין להנות. [ע"י בשו"ע (יו"ד ס"י קמ"ב סעי' ט) ובש"ח (ס"י ק"ד). וכן פסק הגר"ח שליט"א (קרא עלי מונע פ"ב אות ב בתקונים)].
צלצול פלאפון

מכשיר פלאפון שצלצולו מנגינה של שירים העשויים להביא לידי ריקוד, ראוי להחליף הצלצול בימים אלו לצלצול אחר, אולם אין איסור בדבר. [לכא"ו אין חיוב בזה כיון שאינו צלצול המיועד לשמח, ומ"מ ראוי להחליפן כיון שיש בזה משום קצת שמחה, והכל לפי הענין. וכן הדין כשמפעילים שיר עבור המתקשר כדי להנעים המתנה (שיחה ממתנה). וכן דעת הגר"ח שליט"א (תשובות הגר"ח ע"מ קנט תשובה רל) שאין בצלצול פלאפון משום איסור שמיעת שירים. וע"י בשמעתא עמיקתא גליון שצ"ד].
מוזיקת רקע (בהנחיות וכדו')

במקומות שמפעילים מוזיקה להנעים המתנה והקניה של הקוחות (כמו שמצוי בחנויות וכדו' או בטלפון עד קבלת היראות), ראוי להפעיל בימים אלו מוזיקה שאינה מסוג השירים העשויים להביא לידי ריקוד. [ע"י משי"כ בהערה לדע"ל].
סעודת מצוה (ברית מילה, פדיון הבן, בר מצוה וכדו')

יש אומרים שבסעודת מצוה הנערכת בימי בהמ"צ מותר להשמיע שירים המלווים בכלי נגינה. [שכנ"ח (ס"י תקנא הגב"י אות לג) לענין ברית מילה. וכן פסק בחיים שאל (לחיד"א ס"א כ"א) וכן שם שמנהג הספרדים להקל בזה]. ויש מחמירים. [סידור היעב"ץ. ואף בסעודת מילה אוסר. וכ"כ בא"ח (ס"ק כ"ז) שאין ליקח מנגינים לשם סעודת מצוה בימים אלו. וכן פסק הגרש"ז"א זצ"ל (תורת המועדים ס"ה אות ג) לענין סעודת בר מצוה, ברית מילה וכדו'. ומ"מ אף לשיטתם מותר לשיר בפה אלא שגם בזה ימנעו מהרגילות. [הגרש"ז"א זצ"ל (שם)]. ולמעשה מנהג בני אשכנז להחמיר בזה. [הגר"ח שליט"א (יד לבהמ"צ פ"ז הגה' א)]. ובני ספרד הנוהגים היתר יש להם על מה שיסמוכו. [כ"ח (ס"י תקנא אות מ)].
מסבת תנאים

מותר לעשות מסבת תנאים (ללא סעודה אלא באכילת מיני מרקחת). [מ"ב (ס"י ק"ט)].
 ובאופן זה מותר אף לשיר שירי שמחה, אבל אסור לרקוד. [הגרש"ז"א זצ"ל (שם פ"ד אות ד)].

קבלת חתן בשירה כנהוג בישיבות
 מותר לעשות קבלת חתן בשירה וכו' כנהוג בישיבות הקדושות בשאר ימות השנה, אבל לא ישירו במחאת כפים וכדו', כדי שלא יבואו לידי ריקוד. [הגרש"ז"א זצ"ל (שם פ"ד הגה' ו). ואפשר שאף המחמירים בשירה בפה ברבים כמבואר לעיל יודו כאן דיש צורך מצוה קצת].
שבט ברכות

יש מתירים בסעודת של ז' ימי המשתה ריקודים וכלי שיר. ויכול כל אדם להיות שם ולשמח בשמחתם. [בעל האג"מ (משנה הלכות ח"ו רס"י קט) והמשנה הלכות (ח"ו רס"י קט)]. וי"א שמותר ריקודים, אבל יש להמנע מכלי שיר. [הגר"ח שליט"א (יד לבהמ"צ פ"ז הגה' 14)].
ריקוד אחר קידוש לבנה

יש אומרים שמותר לרקוד ולזמר "טובים מאורות" אחר קידוש לבנה אף בימים אלו (לנוהגים לקדשה לפני ת"ב או בליל עשירי באב). [הגרש"ז"א זצ"ל (שערי נחמה ש"ג פ"ו אות יא)].
הכנסת ספר תורה

יש להימנע מלערוך הכנסת ספר תורה בתשעת הימים. ואם יש טעם לעשותה דוקא בימים אלו, אם שרים רק בפה מותר. [הגרש"ז"א זצ"ל (ישא יוסף או"ח ח"ג ס"י קלט)].
לנגן בכית המשתה (לצורך פרנסה)

ישראל שפרנסתו בכלי זמר אצל עכו"מ בבית המשתה (וכן הדין לצורך בן ספרד הנוהג היתר להתחתן בימים אלו), מותר לו לנגן, משום שהוא לצורך פרנסתו. ומכל מקום אין להקל אלא מי"ז בתמוז עד ר"ח. [ביאור הלכה (ס"י תקנא ד"ה ממעטים)].
ללמוד לנגן

המלמד מוזיקה לתלמידים שאם לא ילמד יפסיד פרנסתו עבור ימים אלו, מותר לו לנגן עד שבוע שחל בו ת"ב. [זכר שמחה (באמברגר ס"י יז)]. וע"י עוד בסמוך.
ללמוד לנגן

הלומד לנגן ואם לא ילמד יפסיד שכן הלימוד החיובי לשלם עבור ימים אלו, רשאי לנגן עד שבוע שחל בו ת"ב. [זכר שמחה (שם)]. אמנם במקום שאין הפסד, י"א שאין להתיר ללמוד נגינה בימים אלו. [מהר"ם שיק (יו"ד ס"י שסח) ובעל שבח"ל (מבית לוי ע"מ ה אות ז)]. ויש מי שאומר שאם לומד עתה על מנת להתפרנס מזה מותר. [אג"מ (או"ח ח"ג ס"י פז) ואור לציון (שם)].
חינוך הקטנים

יש לחנך הקטנים שהגיעו לחינוך, שלא לשמוע שירים בימים אלו. [אג"מ (ח"ד ס"י כא אות ד)].
לצורך הרדמת הילדים

בשעת הצורך מותר לזמר או להשמיע זמר על מנת שהקטנים ירדמו. [שעה"צ (ס"י תקס"א אות כה)]. ואם הגיעו לחינוך יש להמנע אלא אם כן קשה להם להרדם בלא זה. [ע"י משי"כ בסמוך לענין גני ילדים. אלא דלכא"ו צ"ע אמאי השעה"צ היה צריך לצרף שם דעת המקילים שירה ללא כלי נגינה, הרי בלא"ה שרי דומיא דהא דהתיר שם במ"ב (ס"י ק"ג) לענין מושכי ספינות, וצ"ע].
גני ילדים וקייטנות

אין לשיר בגני הילדים ובקייטנות שירים המביאים לידי שמחה, אבל סתם שירים מותר. [הגר"ח שליט"א (חוט שני שבת ח"ב ע"מ שכה)]. ואם בלעדי שירים של שמחה קשה לנהל את הילדים יש להקל בכל אופן. [הגר"ח קמנצקי זצ"ל (אמת ליעקב ע"מ רכז בהגה) ע"פ המ"ב (ס"י תקס"ק י"ג)].
סיפורים משולבים עם מעט שירים

קלטות סיפורים אף אם משולבים בהם מעט שירים מותר לשומעם בימים אלו. [הגרש"ז"א (פ"יא הגה' 53) לענין ספה"י, ונראה דה"ח בני"ד].

תספורת

מנהג שלא להסתפר

בני אשכנז נוהגים שלא להסתפר מי"ז תמוז עד עשירי באב. [ענין ברמ"א (ס"י תקנא סעי' ד)]. אולם מנהג עדות המזרח שלא להסתפר רק בשבוע שחל בו ט' באב (וענין בזה להלן בהלכות שבוע שחל בו ת"ב). [ענין בשו"ע (ס"י תקנא סעי' יב) ובבב אחי (דברים אות י)].
שער הזקן

איסור תספורת כולל אף שער הזקן. [שו"ע (סעי' יג) ומ"ב (ס"י ק"ט)].

שער השפה

מותר לגלח השפה (שערות מזוית הפה לזוית השניה למעלה מן השפה, כל פתיחת הפה) אם מעבב האכילה. [שו"ע (סעי' יג) ודברי סופרים (קיצור הלכות אבלות פ"מ הגה' ו) ע"פ הרמב"ן]. ופירוש "מעבב האכילה" שהשפה מתלכלכת בשעת אכילה והוא טרוד לזוהר שלא תתלכלך או לנקותה (שהדבר מעבב האכילה). [דברי סופרים (שם)].
שער הגבות וריסי העינים ושאר הגוף

מריטת שער ריסי העין או שער הגבות לא חשיב תספורת ומותר לגלחן בכל ימי בהמ"צ (ואף לגברים במקום שאין משום "לא ילבש"). [הגרש"ז"א זצ"ל (שם פ"ד הגה' ט)]. וכמו כן שער הרגלים אינו בכלל תספורת. וי"א שמכל מקום מר"ח ואילך הנשים יעשו רק הצריך כדי שלא יתגנו לבעליהן. [בעל השבט הלוי (מבית לוי ביהמ"צ ע"מ ה הגה' ב)].

המותרים להסתפר

נשים

אחד האישי ואחד האשה שוין באיסור תספורת. [מ"ב (ס"י תקנא ס"ק ע"ט)]. ויש מפוסקי עדות המזרח הסוברים שנשים מותרות להסתפר בשבוע שחל בו תשעה באב. אלא שטוב לדחות התספורת לאחר תשעה באב אם לא מוכרחות להסתפר כעת. [אור לציון (פכ"ה אות א)].
לצורך מצוה

גילוח לצורך צניעות, כגון שלא יצא שער מכיסוי הראש מותר. [בעל שבח"ל (מבית לוי בהמ"מ הגה' ב)]. וכן הנהגת תמיד גלוח שער לטהרתה מותרת לעשות כן. [הגרש"ז"א זצ"ל (שם פ"ד הגה' י)].
לצורך שידוכין

לצורך שידוכין יש להתיר אפילו תספורת הראש, לנערה, ע"יפ עד שחל בו ת"ב. [הגרש"ז"א זצ"ל (שם הגה' י) עיי"ש טעמו].

אסור לגדולים לספר קטנים בשבת שחל תשעה באב להיות בתוכה. [ש"י"ע (שם)]. וכתב הפמ"ג (א"א ס"ק לח) דכן מוכח מהרמ"א דשתיק ליה להשו"ע. ויש מחמירים לבני אשכנז מ"י"ז בתמוז או על כלי פנים מ"ר"ח. [ע"י במ"ב (ס"ק פב)]. ובחנך נעדר (פכ"א סוף הגה ה) כתב דיש להחמיר ע"פ מ"ר"ח.

בעלי ברית

אם יש מילה בימי בהמ"צ, יש אומרים שבעלי הברית ראשים להסתפר. ויש אוסרים. ע"י בשע"ת (אות א) שהביא מח' בזה, והמ"ב (ס"י תקנא ס"ק ה) צ"ל לדבריו. ובשע"צ (אות ד) הביא מהחתי"ס שמתיר לבעל ברית להסתפר. וי"א שהמנהג באר"י להחמיר. [שבט הלוי (ח"י ס"י פא אות ז)]. וע"י במבית לוי (בהמ"צ עמ' רב בהגה) שיש מקומות שנוהגים להקל לגמרי ויש מקומות שנהגו להקל רק בשער הזקן, עיי"ש.

בר מצוה

נער הנעשה בר מצוה בימי בהמ"צ אינו ראוי להסתפר. [ע"י בשע"ת (רס"י תקנא) שהביא מח' לענין תספורת לבעל ברית. והביא המ"ב (ס"ק ה), ושם מיייר מ"ר"ח אב. וע"י במבית לוי (ח"י עמ' כ) שהמנהג באר"י שלא להקל בזה בכל בהמ"צ. וא"כ ק"ו לענין חתן בר מצוה שאין להקל. וכן פסק במשנה הלכות (ח"ו ס"י מה)].

נטילת צפורנים

נטילת צפורנים מותרת אפילו אחר ר"ח. ומשבוש שחל בו ת"ב לצורך מצוה (כגון משום חשש חציצה לטבילת מצוה או נטי"ו וכדו') מותר. וכן לכבוד שבת כגון שחל ת"ב בשבת שרי בער"ש ליטול הצפורנים. [מ"ב (ס"י תקנא ס"ק ב) ומהר"ל דיסקין (קו"א ס"י ה ס"ק ס)]. ובשינוי כגון בידים או בשיניים, מותר בכל אופן. [הגרש"א זצ"ל (תורת המועדים אות ב) ואולי"צ (פכ"ז אות ד)].

ברכת שהחיינו והטוב והמטיב

על מלבושים חדשים וכדו'

יש אומרים שטוב לזוהר מלומר שהחיינו ובהמ"צ על מלבוש או שאר כלים. [ש"י"ע (ס"י תקנא סעי' יז)]. ויש מקילין בזה. ומ"מ יש להחמיר. [מ"ב (ס"ק צח)]. ולכן לא ילבש הגבד. [מ"ב (ס"ק צט)]. ובטעם האוסרים יעייין בספר חסידים (ס"י תתמ) ובמ"א (ס"ק מב)].

נעלים חדשות

מותר לחדש נעלים עד ראש חודש כיון שלא מברכים עליהם שהחיינו, אמנם מ"ר"ח ואילך אסור. [מ"ב (ס"ק מזו וס"ק מה)]. ויש מפורסקי עדות המזרח המתירים אפילו בשבוע שחל בו ת"ב (ומ"מ אסור לקנות אותם מ"ר"ח). [אור לציון (פכ"ז סוף אות א)].

פרי הדש

דין ברכת שהחיינו על פרי שווה לברכת שהחיינו על מלבוש וכדו', ולמעשה נוהגים להמנע מלבדך, ועל כן לא יאכל בימים אלו פרי שמברכים עליו ברכת שהחיינו. [מ"ב (ס"ק טט)].

פרי הדש שלא ימצא לאחר בין המצרים

פרי שלא ימצא אחר ט' באב, מותר לברך ולאכלו ובהמ"צ. [רמ"א (ס"י תקנא סעי' יז)]. ואם יכול לשומר במקרה, ישמרנו עד לאחר ימי בהמ"צ. ואם נשמר עד השבת הקרובה בלבד, ישמרנו עד לשבת. [אור לציון (ח"י פכ"ה אות א)].

לקח פרי הדש ויברך עליו ברכת הפרי

אם לקח חבש בהמ"צ פרי חדש ויברך עליו ברכת הפרי, יברך עליו גם ברכת שהחיינו. [ברכ"י (ס"י תקנא ס"ק יב), אבני"ז (ס"י תכח אות ה) וכה"ח (אות רז)]. וע"י בכה"ח (אות רטו) שאם אכל ללא ברכה משום שחשב שאסור לברך י"א שאחר בהמ"צ יאכל פרי אחר חדש ויכוין לפטור גם אותו פרי].

התחיל לאכול ללא שהחיינו

אם אכל קצת מפרי חדש ללא ברכת שהחיינו לא יאכל עוד מאותו פרי. [כה"ח (ס"י רכה אות מ)]. ועיי"ש על שאחר בהמ"צ יקח פרי אחר חדש ויברך עליו שהחיינו ויכוין לפטור את זה].

חולה ומעוברת

חולה ראוי לאכול פרי חדש משום שהפירות פותחין לו את תאוותו לאכול דברים טובים. וכמו כן אשה מעוברת ראוי לאכול פרי חדש כי אולי תתאוה ויגרם נזק לה ולולד. [מ"ב (ס"ק טז)]. וי"א שיברכו ברכת שהחיינו על הפרי. [תשובה מאתה (ח"ב עמ' לו טור ד), כה"ח (אות ריא) וישא יוסף (אוי"ח ח"ג ס"י קמג) בשם הגר"ש זצ"ל]. וי"א שיאכלו ללא ברכה זו, וכן עיקר. [מ"ב (ס"ק טז)]. וע"י בזה בשלמת חיים (ס"י שז) ובשא יוסף (שם)].

קטנים

קטן שיש לו ידיעה קצת, אבל לא יודע להבחין בין ימים אלו לשאר ימות השנה, ומתאוה לפרי חדש, מותר לתת לו. ויברך שהחיינו, כדי שלא יטעה ולא יברך שהחיינו בשאר הימים. [ברכ"י (ס"י תקנא אות טז) ושע"ת (שם) וכה"ח (אות ריב)].

על מצוה בזמנה (פדיון הבן וכדו')

מברכים ברכת שהחיינו על מצוה שהגיע זמנה כגון ברית מילה (במקומות שנוהגים לברך עליה שהחיינו כל השנה), פדיון הבן וכדומה, ולא יחמץ המצוה על מנת להמנע מלבדך שהחיינו. [ש"י"ע (ס"י תקנא סעי' יז) ושבט הלוי (ח"י ס"י פא אות ב)].

שבת

יש אומרים שאין לברך שהחיינו על בגד חדש וכדומה אף בשבת, ויש מקילין. ולמעשה יש מקום להקל. [מ"ב (ס"ק צח)]. וע"י בערו"ה (שם לדת) שכתב שמנהיגו שלא לברך מ"ר"ח אב ואילך ואפי' בשבת. וכל זה מעיקר הדין אבל ע"פ האר"י ז"ל יש אומרים שאסור. [שער הכוונות דף פ"ט ע"ג, ברכ"י (אות ט), כה"ח (אות רח) והאולי"צ (ח"ג פכ"ה הגה ג ד"ה והנה) מחמיר בזה]. וכל אחד ינהג כמנהגו.

בערב שבת (למקילין לעיל)

הלובש בגד חדש ערב שבת לכבוד שבת, יכול לברך שהחיינו אחר שקיבל עליו שבת. [הגר"ח"ק שליט"א (גליון מים חיים 88)].

בראש הודש

בראש חודש דינו כמו בשבת (עיי"ן לעיל). [שע"ת (אות טט)].
מבדך שהחיינו על מילה וכדו' האם ראוי לפטור פרי
כשמבדך שהחיינו על המילה או על פדיון הבן וכדומה יכול אז לפטור פרי חדש בברכה זו. [שע"ת (שם ס"י א אות ד) ואור לציון (שם ד"ה וי"מ)]. וע"י משי"כ שמעתא עמיקתא בגלוי ער"ב].
לצאת ע"י אחר מדין שומע בעונה

המבדך שהחיינו בימים אלו כגון שנוהג היתר בדבר או שמבדך עבור מצוה וכדו', אין לצאת יד"ח על ידו ולפטור כלי או פרי חדש, ובמקום צורך יש להקל. [ע"י בשד"ח (שם ס"י א אות ד) שמיקל בזה. ובש"ת פלא יונץ (ח"ב ס"י כח) מחמיר. וע"י בשמעתא עמיקתא גליונות קכ"ד וער"ב].

ברכת הטוב והמטיב

מותר לברך ברכת הטוב והמטיב בימי בהמ"צ. [שע"ת (שם אות ז) ואולי"צ (אות ד)]. ואף בת"ב מותר לברך ברכה זו (כגון מי שילדה אשתו זכר למברכים בשו"מ). [אור לציון (שם)].

משא ומתן

מ"ר"ח עד התענית ממעטים במשא ובמתן. [ש"י"ע (ס"י תקנא סעי' ב)]. י"א שיש למעט במשא ומתן של שמחה, כגון לקנות כלי כסף או צרכי חופה. וי"א שבכל משא ומתן צריך למעט ולא יעסוק אלא כדי פרנסתו. ובזמנינו נהגו להקל משום שהכל נחשב כדי פרנסתו. [מ"ב (ס"ק יא)]. ומ"מ טוב להחמיר לענין משא ומתן של שמחה (כגון קניית רהיטים וכדו'), אע"פ שגם בזה נהגו להקל שמא לא יוכל להכין אחר כך. [שע"ת (אות ג), אג"מ (ח"ג ס"י ה) ואולי"צ (פכ"ו)]. אלא שדבר שלא יוכל לקנותו לאחר ת"ב או שאין לו שהות לאחר ת"ב מותר אפילו אם צורכי חופה. [בן איש חי (פ' דברים אות ב)].

קניית בגדים חדשים

מ"ר"ח אב אסור לקנות בגדים חדשים ומנעלים חדשים אפילו דעתו שלא ללבושן עד אחר ת"ב. [רמ"א (סעי' ז) ומ"ב (ס"ק ט)].

לצורך מצוה (תפילין, ספרים וכדו')

לצורך מצוה הכל שרי. [רמ"א (שם)]. ועל כן מותר לקנות ספרים לצורך לימוד תורה. [הגרש"א זצ"ל (שם פ"ד הגה 26)].

מבצעים

אם יש יריד, כיון שהוא דבר האבד מותר אם מוצא אז בזול יותר. [מ"ב (ס"י תקנא ס"ק יא)].

כלי בית (מכונות, מזגן וכדומה)

אסור לקנות מ"ר"ח אב דבר שמחייב ברכת שהחיינו כי הוא כבנין של שמחה שאסור. [אג"מ (ח"ג ס"י פ ד"ה ד"ה ומכונות)]. ועל כן אין לקנות מ"ר"ח מכונות חדשה אם הוא לתענוג (אפילו באופן שמברכים עליה הטוב והמטיב כגון שיש לו אשה ובנים שגם נהנים מזה) כי הוא כמו בנין של שמחה שאסור. [אג"מ (שם)]. וכמו כן אין לקנות מזגן מ"ר"ח משום משא ומתן של שמחה. [בעל השבחה (שם עמ' יג הגה ז)], ומי שסובל מאוד מהחום ראוי להקל בזה. [עיי"ש].

קניית כלים לצורך העבודה (מכונות וכדומה)

מותר לקנות מכונות וכדומה לצורך פרנסה אף בתשעת הימים, שזה בכלל משא ומתן שבזמננו נהגו להקל (ואין זה מו"מ של שמחה שכתב בשע"ת צ"ט שטוב להחמיר), ומצד שהחיינו יברך אחר ת"ב כי בשביל זה אין עליו ליבטל ממלאכתו. [אג"מ (אוי"ח ח"ג ס"י ה)].

יקבל המוצר בתשעת הימים

אם קנה כלי חשוב כגון רהיטים המיפים את הבית בזמן היתר לא יקבל אותם בט' הימים אפילו באופן שאינו חייב לברך עליהם שהחיינו. [אג"מ (ח"ג ס"י פב)]. [אא"כ יש חשש דבר אבד בדבר, שבכ"ה יקבלם ויברך לאחר ט' הימים].

יקבל המוצר לאחר תשעה באב

אין לקנות דברים שיש בהם משום שמחה (קניית רהיטי בית וכדו', עיי"ן לעיל), אף שלא יקבל מה שקנה אלא לאחר תשעה באב. [אור לציון (פכ"ו אות א)]. ובמקום הצורך יש להקל בזה. [הגרש"א זצ"ל (הלכ"ש פ"ד אות כב)].

קניית מתנה ונתנתה

מותר לתת מתנות סוף שנה למלמד, לגננות או לער בר מצוה וכדו' אף בתשעת הימים, ואם לא קנה לפני תשעת הימים נראה שמותר אף לקנותה בימים אלו אם עתה הוא זמן נתינתה. [ע"י במ"ב (ס"י תקנא ס"ק מא)]. וכן פסק הגרש"א זצ"ל (הלכ"ש שם הגה 28)].

קניית טבעת וכדו' עבור כלה

קניית הטבעת שנותנים לכלה בשעת שידוכין, נחשבת דבר של שמחה ואסור, אך אם יש לחוש להפסד, מותר. ולהודיע המקח מותר בכל אופן. [אג"מ (אה"ע ח"ד ס"י פד אות א)].

קניית נעלים שאינם מעורר לתשעה באב

מי ששכח לקנות נעלי גומי לת"ב קודם ר"ח, ראוי לקנותם אפי' בשבוע שחל בו ת"ב. [אג"מ (אוי"ח ח"ג ס"י פ), בעל שבט הלוי (מבית לוי עמ' יג הגה ח), כה"ח (אות צו) ואור לציון (שם הגה ב)].

בנין

להרחיב דירתו (בנין להרוחה)

כל בנינה שאינה צריך לו לדירתו ורק שעושה כן להרוחה בעלמא אסור. [מ"ב (ס"י תקנא ס"ק ב)]. אולם בנין שאינו להרוחה שרי כמבואר להלן.
בונה על מנת למנוע הפסד (כגון המושלם שכירות וכדו')
בניה ע"מ למנוע הפסד אפילו יש בה שמחה, מותרת. [מ"ב (ס"ק יג)]. ועל כן מותר לשפץ דירה בשכירות ע"מ למנוע הפסד כפי ראות עיני המורה. [ע"י בשבט הלוי (ח"י ס"י פב) ודעתו שם להקל לכתחלה עד שבוע שחל ת"ב, ובחפסד גדול מאד לפי ראות עיני המורה].

סיוד הבית

ממעטין אף בבנין של ציור וכיור. [ש"י"ע (ס"י תקנא סעי' ב)]. ועל כן אין לסייד הבית מ"ר"ח. [בעל השבט הלוי (מבית לוי ביה"מ עמ' ח אות ד)]. וכן אין לצבוע את הדירה. [אור לציון (פכ"ו הגה א)].

התקלקל הסיוד מחמת רטיבות וכדו'

אם נתקלקל הסיוד מחמת רטיבות וכדו' מותר לסייד אף בשבוע שחל בו ת"ב, כיון שאינו עושה להרוחה. [בעל השבט הלוי (מבית לוי ביה"מ עמ' י הגה ח)].

עושה בקבלנות

אם שכר נכרי קודם ר"ח בקבלנות מותר בכל ואפי' בת"ב עצמו דנכרי אדעתא דנפשיה עביד, והי"א אם קצץ עם הנכרי בקבלנות לצעיר ביתו מותר לצעיר מטעם זה. ומ"מ אם יכול לפייסו בדבר מועט שימתין עד אחר ת"ב וע"ב. [מ"ב (ס"ק יב)].

לצורך מצוה של יהודי / רבים

בנין שהוא לצורך מצוה שרי, [רמ"א (סעי' ב)], כגון בניית בית למי שאין לו אשה ועדיין לא חיפוש דירה

מותר לחפש דירה לקניה בימים אלו. אולם אין ראוי לחתום על חוזה מכירה, אלא אם כן חושש שאולי יקדמנו אחר. [הגרש"א זצ"ל (הלכ"ש פ"ד הגה 71)].

לעבור דירה

יש אומרים שלעבור לדור לבית חדש מותר אם מוטל עליו לברך הטוב והמטיב ולא שהחיינו (כגון שיש לו אשה ובנים). [לבושי מרדכי (ח"א ס"י קא)]. ומכל מקום עדיף שלא לעבור דירה מ"ר"ח עד אחר ת"ב. [הגר"ח"ק זצ"ל (קרא עלי מועד פ"ג אות ג)]. ובאופן שיש הפסד ממון (כגון שצריך לשלם דמי שכירות) מותר בכל אופן. [הגרש"א זצ"ל (שם פ"ד הגה לא)].